

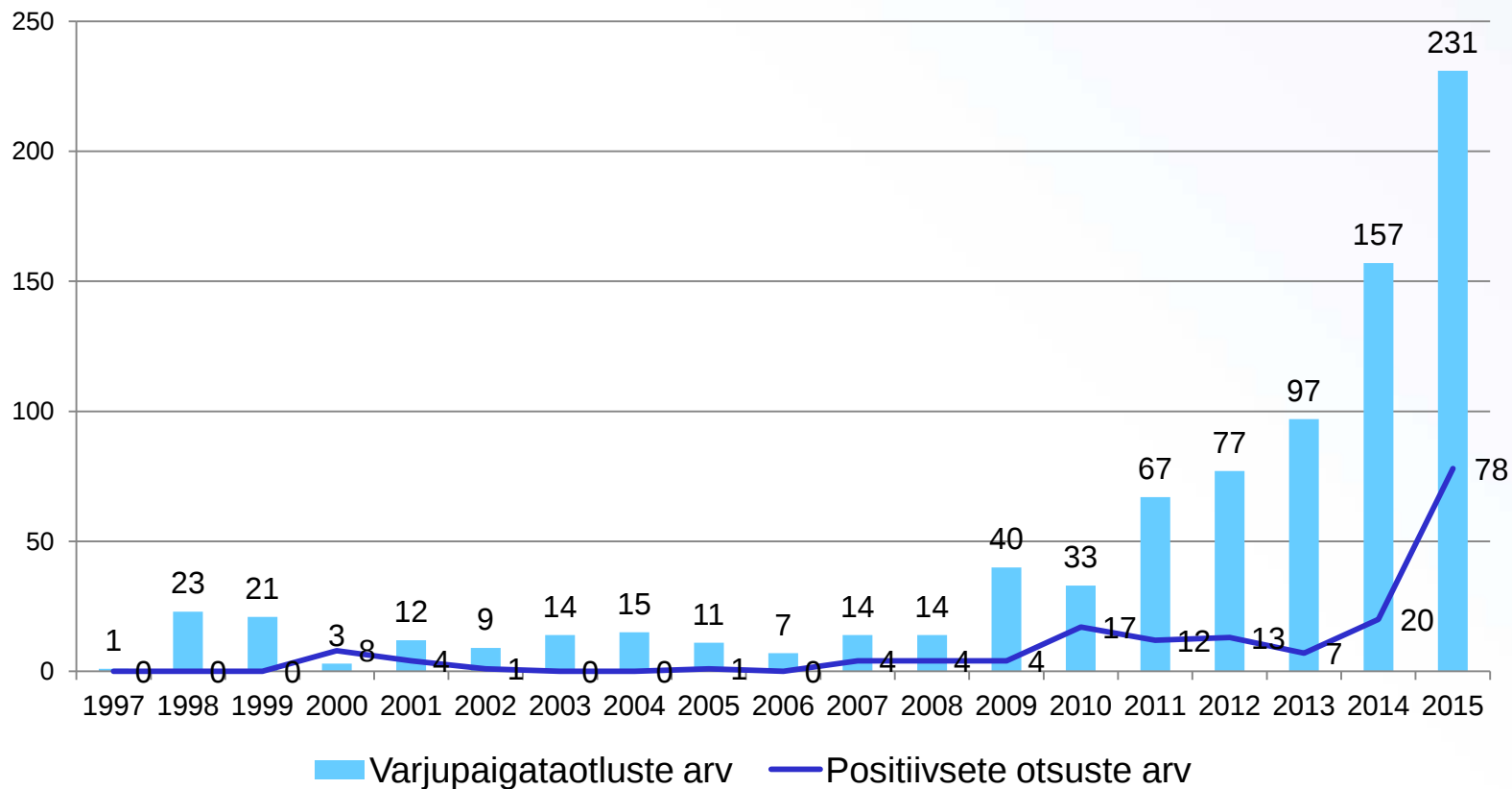
Riigi ja kohalike omavalitsuste valmisolek võtta vastu rahvusvahelise kaitse taotlejaid ja saanuid

Mart Vain
Tulemusauditi osakonna auditijuht
19.1.2016

Auditi eesmärk

- Auditi eesmärk oli hinnata, kas riik ja kohalikud omavalitsused on valmis võtma ELi rändekava alusel vastu kuni 550 ümberpaigutatavat ja ümberasustatavat.
- Ebapiisava valmisoleku korral uuris Riigikontroll, kas on olemas plaan puuduste kõrvaldamiseks (tegevused, raha, tähtajad).

Varjupaigataotluste arv 1997–2015 koos positiivsete otsuste arvuga

Valmisolek 550 kaitse saanu vastuvõtmiseks

Täielik
valmisolek

Rahvusvahelise kaitse
saanud saavad osaleda
tööturul

Rahvusvahelise kaitse
saanutele makstakse
omavalitsuse sotsiaal- ja
toetusi ning osutatakse
vajalikke teenuseid

Rahvusvahelise kaitse
saanutele makstakse riiklike
toetusi ja pensioni

Täiskasvanud rahvusvahelise
kaitse saajad saavad õppida
üldhariduskoolides ja osaleda
täiendus- ja ümberõppes

Osaline
valmisolek

Rahvusvahelise kaitse
taotlejatele on tagatud õigusabi

Rahvusvahelise kaitse
saanutele on tagatud eluase

Rahvusvahelise kaitse
saanutele on tagatud
vajalikud mahus
tölketeenus

Perekondade
taasühinemise menetlemine
on korraldatud

Saatjata alaealisele kaitse
saajale on koht asenduskodus

Varjupaigataotlusi
suudetakse menetleda

Eesti piiril esitatavate
taotluste menetlemine ei
kannata ümberpaigutamise
ja -asustamise tõttu

Rahvusvahelise kaitse
saanutele on tagatud tugiisik

Rahvusvahelise kaitse
saanutele on tagatud
tervishoiuteenused

Rahvusvahelise kaitse
saanute lapsed saavad
minna lasteaeda

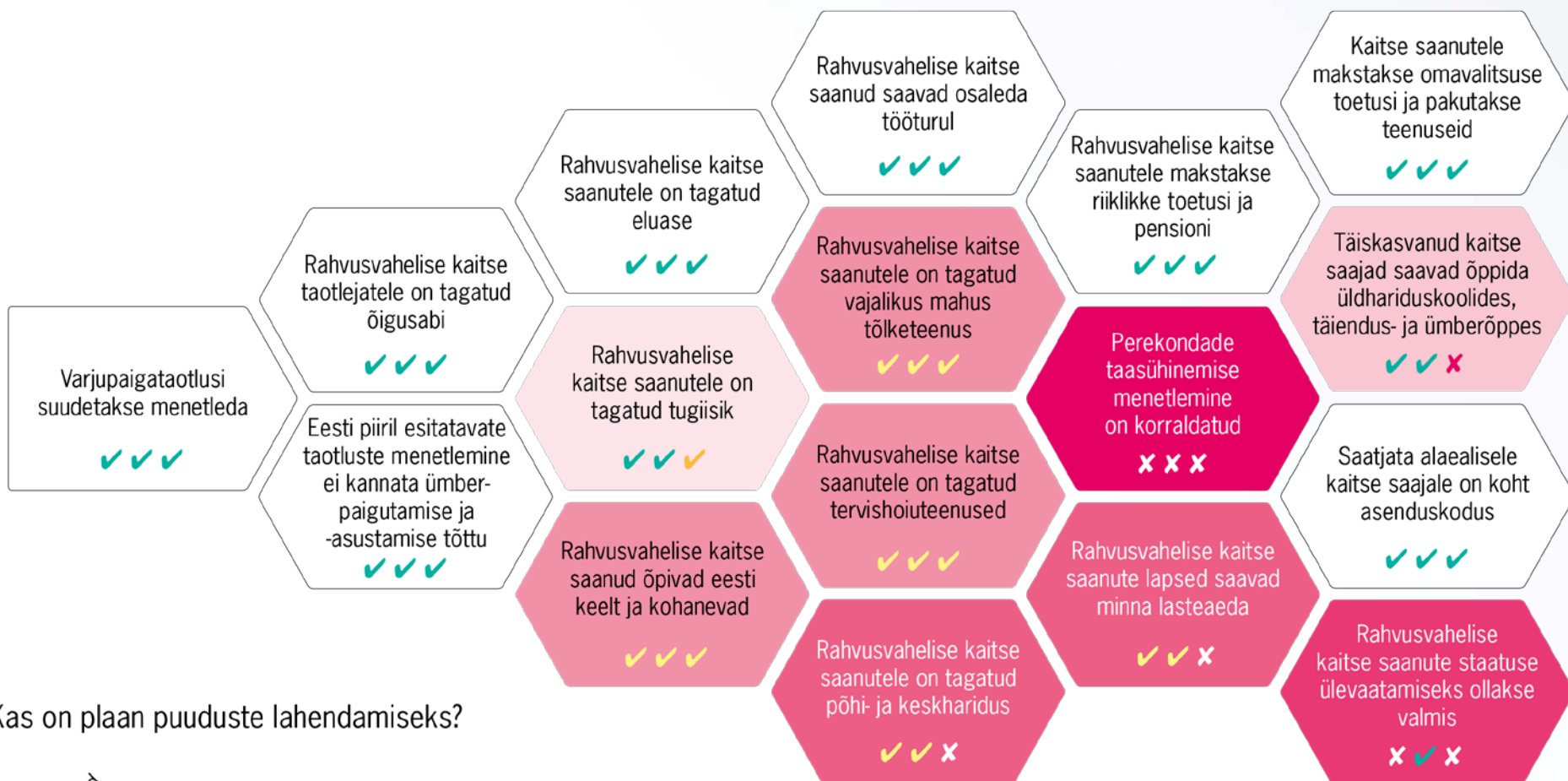
Rahvusvahelise kaitse
saanud õpivad eesti keelt
ja kohanevad

Rahvusvahelise kaitse
saanutele on tagatud
põhi- ja keskkaridus

Rahvusvahelise
kaitse saanute staatuse
ülevaatamiseks ollakse
valmis

Vähene
valmisolek

Plaan puuduste lahendamiseks

Kas on plaan puuduste lahendamiseks?

✓ 1. Tegevused
✓ 2. Raha
✓ 3. Tähtajad

→

✓ Jah
✓ Osaliselt
✕ Ei

Valmisolek menetleda varjupaigataotlusi

- **PPA on lisaressursside saamisel valmis tegelema 550 varjupaigataotlejaga väljaspool Eestit. Probleemid võivad tekkida, kui 550 varjupaigataotlejaga tuleb tegeleda Eestis ja/või kui piirile tuleb rohkem kui 300 varjupaigataotlejat.**
- Kreekaga ei ole sõlmitud ühisavaldust.
- Puudub võimekus vajalikus mahus teenuseid pakkuda (näiteks majutuskohad, elupinnad, tugiisik jm).

Kaitse saanute kohanemine ja lõimimine

- Riigikontrolli hinnangul ei ole riigi valmisolek piisav, et tagada rahvusvahelise kaitse saanutele parimal viisil kohanemine ja lõimimine.
 - Isikuid suunatakse kohanemisprogrammi, kuid see pole kohustuslik.
 - Kohanemisprogramm: 1 baasmoodul ja 6 teemamoodulit, igaüks 8 tundi.
 - Lõimimiseks eraldi tegevusi ette nähtud ei ole.

Elukohad

- **Riigikontrollil puudub kindlus, et 550 pagulasele leitakse elamispind. Praegu kõigile olemasolevatest ruumidest ei jagu.**
- Seni on elupinnad leitud üüriturult, eriti problemaatiline on elupindade leidmine suurperedele.
- 12.01.2016. aasta seisuga oli 3–4 omavalitsust valmis pagulastele elupindasid pakkuma.
- Eluruumidega tegeleja leidmise hanget on korduvalt edasi lükatud. Puudub plaan juhuks, kui hange ebaõnnestub.

Laste erivajadused koolides ja lasteaedades

- **Riigikontrolli hinnangul ei ole veel loodud lahendusi, kuidas kaitse saanute lastele tagada niisama kvaliteetne alus- ja põhiharidus nagu juba Eestis elavatele õppuritele.**
 - Kooli- ja lasteaiatöötajatel puudub vajalik ettevalmistus, et töötada kaitse saanute lastega (kompleksprobleemid).
 - Koolidesse tugipersonali (eripedagoogid, logopeed) leidmine on juba praegu keeruline.
 - HTM tunnistab, et tegevuses on puudujääke, kuid eraldi kooli- ja lasteaiapersonali koolitamise programmi läbi viia ei plaani.

Pikaajaline riigi rahvusvahelist kaitset vajavaid isikuid puudutav poliitika (1)

- Riigikontrolli hinnangul pole Eesti alates Genfi konventsiooniga liitumisest (1997) suutnud välja töötada riigi pikaajalist ja süsteemset rahvusvahelist kaitset vajavaid isikuid puudutavat poliitikat.
- Seni on riigi rahvusvahelist kaitset vajavaid isikuid puudutavat poliitikat kujundatud *ad hoc* meetodil ning jätkuvalt puudub asjakohane plaan olukorraks, kui piirile peaks tulema suur hulk varjupaigataotlejaid (Soome näide).
- Riik ei ole uurinud süstemaatiliselt, mis on saanud kaitse saajatest ja milline on olnud nende kaitse saajate abivajadus, kes on Eestisse viimase 18 aasta jooksul tulnud.

Pikaajaline rahvusvahelise kaitse poliitika (2)

- Riik toetab kaitse saanuid 2 aastat. Sotsiaalministeerium on seisukohal, et pärast seda nad enam eritähedepeanu ei vaja.
- Puudub plaan juhuks, kui kaitse saanud ei leia selle aja jooksul tööd, ei kohane ega lõimi, pole keelt selgeks saanud jm. Lisakulud pärast 2 aastat pole läbi mõeldud.
- Siseministeeriumi kinnitusel on ümberasustamine ja ümberpaigutamine ühekordne projekt.

Peamised soovitused

- Esitada valitsusele otsustamiseks eelnõu, milles määratakse ministeerium, kelle eestvedamisel kujundatakse pikaajaline kaitset vajavaid isikuid puudutav poliitika.
- Hinnata kohanemistegevuste piisavust ning vastavust kaitse saanute vajadustele üks aasta pärast seda, kui esimesed ümberasustatavad ja -paigutatavad on Eestisse saabunud.
- Koostada koolitusprogramm kooli- ja lasteaiapedagoogidele kaitse saajate lastega tegelemiseks ning tagada piisav tugiteenuste (psühholoogid, eripedagoogid jt) kättesaadavus.

Tänan!

Mart.Vain@riigikontroll.ee

